

PHÁC ĐỒ ĐIỀU TRỊ SXH – DENGUE VÀ GIAI ĐOẠN PHỤC HỒI BẰNG YHCT

CHỈ ĐỊNH ĐIỀU TRỊ:

- Giai đoạn SXH-D và Giai đoạn phục hồi.
- Giai đoạn SXH-D có dấu hiệu cảnh báo và SXH-D nặng: chuyên Nội Khoa/Nhi Khoa.

CHẨN ĐOÁN

SXH-DENGUE

- Sốt cao đột ngột, liên tục 2-7 ngày,
- Và ít nhất 2 trong các dấu hiệu sau:
  - + Nghiệm pháp dây thắt (+), chấm xuất huyết dưới da, chảy máu chân răng, chảy máu cam.
  - + Nhức đầu, chán ăn, buồn nôn.
  - + Da xung huyết, phát ban.
  - + Đau cơ, đau khớp, nhức 2 hố mắt.
- CLS: HCT $\downarrow/\uparrow$; PLT $\downarrow/\uparrow$ nhẹ; WBC $\downarrow$

GIAI ĐOẠN PHỤC HỒI

- Hết sốt, toàn trạng tốt lên, thèm ăn, huyết động ổn định, tiểu nhiều.
- Nhịp tim chậm (+/-).

ĐIỀU TRỊ

GIAI ĐOẠN SXH DENGUE

- Nguyên tắc điều trị: thanh nhiệt, giải độc, lương huyết, chỉ huyết, nâng cao thể trạng.
- Nếu chỉ có sốt cao (chưa xuất huyết):
  - + Tang Cúc Âm gia giảm.
- Nếu đã có xuất huyết:
  - + Bài thuốc 1.
  - + Bài thuốc 2.
  - + Bài thuốc 3.
- Nếu hết sốt, ngừng thuốc ngay.
- Liều dùng:
  - + TE 6-14 tuổi: $\frac{1}{2}$ liều người lớn.
  - + TE > 15 tuổi: bằng liều người lớn.
  - + TE < 5 tuổi: chuyển điều trị nhiễm nhi.

GIAI ĐOẠN PHỤC HỒI

- Nghỉ ngơi, nâng cao thể trạng, phục hồi sức khỏe bằng cách dùng thuốc YHCT có tác dụng bổ khí, bổ huyết, bổ âm:
  - + Bồ Trung Ích Khí thang.
  - + Sâm Linh Bạch Truật tán gia giảm.
  - + Bột bổ Tỳ.
  - + Chế phẩm: Siro Bồ Tỳ K/H, Quy tỳ an thần hoàn P/H.

DINH DƯỠNG

- Đang sốt cao: ăn thức ăn lỏng, dễ tiêu: sữa, nước cháo đường, nước chanh, nước sắn dây...
- Bệnh lui: ăn cháo đặc hơn, cơm nát sau đó chuyển sang chế độ ăn bình thường.

I. Giai đoạn sốt xuất huyết Dengue

Nguyên tắc điều trị: Thanh nhiệt, giải độc, lương huyết, chỉ huyết, nâng cao thể trạng.

a) Nếu mới chỉ có sốt cao (chưa có xuất huyết)

Pháp điều trị: sơ biểu, thanh nhiệt, giải độc.

* Tang cúc ẩm gia giảm

Lá dâu	12g	Cát cánh	6g
Cúc hoa	12g	Mạch môn	8g
Kim ngân hoa	12g	Hoàng cầm	8g
Liên kiều	12g	Quả dành dành	8g
Bạc hà	6g		

Cách dùng: cho 600ml nước sạch, đun sôi 30 phút, để ấm, uống ngày 3 lần.

b) Nếu đã có xuất huyết

Pháp điều trị: thanh nhiệt giải độc, lương huyết, chỉ huyết

Có thể dùng một trong các bài thuốc sau:

* Bài thuốc 1:

Lá cúc tần	12g	Củ sắn dây	20g
Cỏ nhọ nồi	16g	Rau má	16g
Mã đề	16g	Lá tre	16g
Trắc bách diệp (sao)	16g	Gừng tươi	3 lát

- Nếu không có Củ sắn dây thì thay bằng lá dâu 16g.

- Nếu không có Trắc bách diệp thì thay bằng Lá sen sao đen 12g (hoặc lá sen tươi 20g) hoặc Kinh giới sao đen 12g.

- Một số vị thuốc có thể dùng tươi: Cỏ nhọ nồi, Trắc bách diệp, Lá sen, Rau má.

Cách dùng: cho 600ml nước sạch, đun sôi 30 phút, để ấm, uống ngày 3 lần.

* Bài thuốc 2:

Cỏ nhọ nồi (sao vàng)	20g	Kim ngân (hoa, lá,	12g
Cối xay (sao vàng)	12g	Hạ khô thảo (sao qua)	12g
Rễ cỏ tranh	20g	Hồ hoa	10g
Sài đất	20g	Gừng tươi	3 lát

- Nếu không có Hạ khô thảo thì thay bằng Bồ công anh: 12g

- Một số vị thuốc có thể dùng tươi: Cỏ nhọ nồi, Cối xay, Rễ cỏ tranh

Cách dùng: Cho 600 ml nước sạch, đun sôi 30 phút, để ấm, uống ngày 3 lần.

* Bài thuốc 3

Cỏ nhọ nồi	20g
Cam thảo	6g
Hoạt thạch	12g
Mã đề	16g
Gừng tươi	3 lát

- Nếu không có Hoạt thạch thì thay bằng Cối xay tươi, hoặc sao vàng 12g
- Nếu không có Mã đề thì thay bằng Lá tre 16g

Cách dùng: Cho 600 ml nước sạch, đun sôi 30 phút, để ấm, uống ngày 3 lần. Nếu hết sốt ngừng thuốc ngay.

Lưu ý: Các bài thuốc trên điều trị cho trẻ em liều dùng như sau:

- Trẻ em từ 6 - 14 tuổi: Liều nặng 1/2 liều người lớn
- Trẻ em 15 tuổi trở lên: liều bằng liều người lớn
- Trẻ còn bú mẹ đến 5 tuổi chuyển sang truyền nhiễm nhi điều trị.

II. Giai đoạn phục hồi

Nguyên tắc điều trị:

Nghỉ ngơi, nâng cao thể trạng, phục hồi sức khỏe bằng cách dùng thuốc YHCT có tác dụng **bổ khí, bổ huyết, bổ âm:**

Nếu người bệnh mệt mỏi nhiều, ăn kém, không muốn ăn, thì có thể sử dụng các bài thuốc sau:

Bài thuốc 4: Bổ trung ích khí thang

Đảng sâm	16g	Thăng ma	08g
Bạch truật	12g	Cam thảo	06g
Trần bì	08g	Đương qui	12g
Hoàng kỳ	12g	Sài hồ	10g

Bài thuốc 5: Sâm linh bạch truật tán gia giảm: (tác dụng bổ tỳ ích khí)

Đảng sâm	12g	Ý dĩ	16g
Bạch truật	12g	Trần bì	06g
Phục linh	12g	Mạch nha	12g
Hoài sơn	12g	Kê nội kim	12g
Biển đậu	12g	Cam thảo	4g

Bài thuốc 6: Bột bổ tỳ:

Ý dĩ	20g	Hạt sen	20g
Hoài sơn	30g	Cam thảo	10g

Tất cả làm thành bột mịn.

Liều dùng:	Dưới 3 tuổi:	10 g/ngày
	Từ 3 - 8 tuổi:	15 g/ngày
	Từ 8 - 15 tuổi:	20 g/ngày

Bài thuốc 7: Chế phẩm Quy tỳ an thần hoàn P/H.

Bột Bạch truật	40mg	Sáp ong trắng	2mg
Bột Bạch linh	60mg	Mật ong	3mg
Bột Viễn chí	4mg	Đảng sâm	40mg
Bột Mộc hương	20mg	Táo nhân	80mg
Bột Đương quy	5mg	Đại táo	20mg
Bột Hoàng kỳ	60mg	Long nhãn	80mg
		Cam thảo	20mg
		Than hoạt tính	1mg

Liều dùng: ngày dùng 2 lần, sau bữa ăn.

- Trẻ em 1 – 6 tuổi, mỗi lần 5-10 viên.
- Trẻ em 7 – 13 tuổi, mỗi lần 15-20 viên.
- Trẻ em 14 tuổi trở lên và người lớn, mỗi lần 25-30 viên.

Uống thuốc với nước đun sôi để nguội, không cần nhai.

Tài liệu tham khảo: “Hướng dẫn chẩn đoán và điều trị Sốt xuất huyết Dengue bằng Y học cổ truyền” ban hành theo Quyết định số 1537/QĐ-BYT ngày 29/04/2014 của Bộ Y tế.